

18. Yaratıcı Düşünme Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi¹**Mehmet Önder KARACAOĞLU²**

APA: Karacaoğlu, M. Ö. (2025). Yaratıcı Düşünme Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (45), 261-273. **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15264707>

Öz

Yaratıcı düşünme, bireylerin yenilikçi bakış açılarıyla sorunlara çözüm geliştirme becerisidir. Eğitim-öğretim süreçlerinde tüm alanlarda farklı şekilde yer almaktadır. Bu bakımdan eğitim bilimleri temel alanlarının hepsinde “yaratıcı düşünme” kavramını odağa alan farklı çalışmalar yürütülmektedir. Bu araştırma, yaratıcı düşünme temalı çalışmaların bibliyometrik analizini amaçlamaktadır. Bibliyometrik analiz, alan yazınında yer alan çalışmaların ele alınarak ortak noktalar ve farklılıkları üzerinden yorumlanmasını esas alır. Bu kapsamda Web of Science veri tabanı üzerinden tematik tarama gerçekleştirilmiştir. WoS'ta dizinlenen makaleler içerisinde “*Creative thinking*” ana kavramı seçilmiş “*learning, teaching, acquisition*” sınırlandırmaları ile 65 yayın listelenmiştir. WoS'tan çekilen veriler VosViewer yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Dizinde yer alan uluslararası çalışmalar yayın yılları, ülkeler, yazarlar, üniversiteler ve anahtar kelimeler gibi temalar üzerinden bibliyografik olarak sınıflandırılmıştır. Çalışmaların odaklandığı alanlar kodlanmış, yorumlanmıştır. WoS veri tabanında yer alan “yaratıcı düşünme” ve “dil öğretimi” temalı çalışmaların özellikle son yıllarda artış gösterdiği, dil öğretiminde yaratıcı düşünmenin önemli bir araştırma potansiyeline sahip olduğunu ortaya konulmuştur. Bundan sonraki süreçte alan bazlı sınırlandırmalar yapılarak daha daraltılmış çalışmalar yapılmalı, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan üst düzey düşünme becerilerine ilişkin araştırmalar desteklenmelidir.

Anahtar kelimeler: Bibliyometrik analiz, dil öğretimi, Türkçe, Web of Science.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin / Oran: %6

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 18.03.2025-**Kabul Tarihi:** 21.04.2025-**Yayın Tarihi:** 22.04.2025; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15264707>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Dr., Milli Eğitim Bakanlığı / Ministry of National Education (Ankara, Türkiye), **eposta:** mehmetonder25@gmail.com, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0002-4461-6021> **ROR ID:** <https://ror.org/0oigag46>, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossref Funder ID:** 501100013898

Bibliometric Analysis of Research on Creative Thinking³

Abstract

Creative thinking is the ability of individuals to develop solutions to problems with innovative perspectives. It takes place differently in all areas of education and training processes. In this respect, different studies focusing on the concept of 'creative thinking' are carried out in all of the basic fields of educational sciences. This research aims at bibliometric analysis of creative thinking themed studies. Bibliometric analysis is based on the interpretation of the studies in the literature based on their common points and differences. In this context, a thematic search was conducted through the Web of Science database. Among the articles indexed in WoS, the main concept of 'creative thinking' was selected and 65 publications were listed with the limitations of 'learning, teaching, acquisition'. The data retrieved from WoS were analysed using VosViewer software. The international studies in the index were classified bibliographically by themes such as publication years, countries, authors, universities and keywords. The focal areas of the studies were coded and interpreted. It was revealed that the studies on 'creative thinking' and 'language teaching' in the WoS database have increased especially in recent years and that creative thinking in language teaching has an important research potential. In the following process, more narrowed studies should be conducted by making field-based limitations, and research on high-level thinking skills included in the Turkish Century Education Model, which started to be implemented in the 2024-2025 academic year, should be supported.

Keywords: Bibliometric analysis, language teaching, Turkish, Web of Science.

³ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Turnitin / Rate: %6

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 18.03.2025-**Acceptance Date:** 21.04.2025-**Publication Date:** 22.04.2025; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15264707>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Yaratıcı düşünme, bireylerin yenilikçi ve farklı düşünceler geliştirerek sorunlara çözüm bulma yeteneğidir. Torrance (1966) yaratıcı düşünmeyi bireylerin fikirleri arasında esneklik ve akıcılık geliştirme kapasitesi olarak tanımlar. Torrance'ın yaratıcı düşünme modeli; bireylerin problem çözme süreçlerindeki özgünlük, esneklik, akıcılık ve ayrıntıya odaklanma yeteneklerini ölçmeye yönelik testlerle de desteklenmiştir. Bu model, yaratıcı düşünmenin dört ana unsuru olan akıcılık (fluency), esneklik (flexibility), özgünlük (originality) ve detaylandırma (elaboration) ile bireylerin yaratıcı kapasitelerini değerlendirmeyi hedefler. Bu unsurlar, özellikle eğitimde bireysel farklılıkları anlamak ve öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Çağdaş eğitim anlayışı, yaratıcı düşünmenin öğretim programlarına entegrasyonunun önemini vurgulamaktadır (Sternberg ve Lubart, 1999). Son yıllarda yapay zekâ, dijitalleşme ve disiplinlerarası yaklaşımların da yaratıcı düşünmeyi desteklediği belirtilmektedir (Florida, 2021; Amabile, 2018). Florida (2021), yaratıcılığın şehirlerin ekonomik ve sosyal dinamikleri üzerindeki etkisine dikkat çekmiş; yaratıcılığın gelişiminde dijitalleşme ve yenilikçi kültürlerin önemini vurgulamıştır. Amabile (2018) ise, yaratıcılığın sosyal bağlamlarla olan ilişkisini inceleyerek özellikle ekip çalışmasının ve bireysel motivasyonun yaratıcı süreçlerde kritik bir rol oynadığını öne sürmüştür.

Dil öğretiminde yaratıcı düşünme, öğrencilerin hedef dili daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlayan önemli bir yöntemdir. Bu yöntem, öğrencilerin dil yeteneklerini geliştirirken çevresel farkındalıklarını da artırır (Richards ve Rodgers, 2001). Richards ve Rodgers'ın "*yaklaşımlar ve yöntemler*" modeline göre iletişimsel yaklaşım ve görev temelli öğretim stratejileri, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerinde yaratıcı düşünmeyi destekleyen etkinlikler sunar. Özellikle problem çözme odaklı aktiviteler ve iş birliğine dayalı öğrenme, dil öğreniminde hem bilişsel hem de yaratıcı becerilerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Yaratıcı düşünme; dil öğretiminde problem çözme, özgün yazım etkinlikleri ve yaratıcı oyun temelli öğretim stratejileriyle desteklenebilir (Runco & Jaeger, 2012; Beghetto, 2020).

Yabancı dil öğretiminde yaratıcı düşünme çalışmalarının yurt dışında daha yaygın olduğu, ancak Türkiye'de bu alandaki çalışmaların sınırlı kaldığı görülmektedir (Kara, 2020). Florida (2021) ve Amabile (2018), yaratıcılığın sosyal ve teknolojik bağlamlarla birlikte ele alınmasının gerekliliğini vurgulamış ve bu alanın disiplinler arası çalışmalarla zenginleştirilebileceğini öne sürmüştür. Türkiye'de yürütülen çalışmalarda Yaşar ve Aral (2010) okul öncesi eğitim süreçlerinde yaratıcı düşünmeyi, Yenilmez ve Yolcu (2007) öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine olan katkısını, Özerbaş (2011) yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığa etkisini, Karataş ve Özcan (2010) yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine ve proje geliştirmelerine etkisini, Yaman ve Yalçın (2005) fen bilgisi öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisine etkisini, Korkmaz (2002) fen eğitiminde proje tabanlı öğrenmenin yaratıcı düşünme düzeylerine etkisini, Sönmez (2016) düşünme eğitimi dersinin öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisini, Akbulut (2004) coğrafya öğretiminde yaratıcı düşünceyi, Tok ve Sevinç (2012) düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisini, Gündüzalp (2021) web 2.0 araçları ile zenginleştirilmiş çevrimiçi öğrenmenin öğrencilerin üst bilişsel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisini araştırarak eğitim-öğretim süreçlerine ilişkin uygulama ve önerilerle katkıda bulunmuşlardır.

Türkçe öğretimi/dil öğretimi alanında ve anadil edinimi özelinde bakıldığında ise son yıllarda Demir (2024) Türkçe eğitiminde şiir ve yaratıcı düşünme, Teymur (2024) Türkçe eğitiminde yaratıcı düşünme, Ceran vd (2024) Scamper tekniği kullanılarak yaratıcı hikâye yazma süreci, Bahşi ve Gençler (2024)

çocuk kitaplarının yaratıcı düşünme bağlamında incelenmesi, Baki (2023) Scamper ile yaratıcı yazma, Sarıkaya vd. (2023) Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin üst düzey düşünme becerilerine göre incelenmesi, Hızır (2014) yaratıcı okumanın yaratıcı düşünme becerisine etkisi konularında çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan çalışmalarda yaratıcı düşünme becerisinin farklı disiplin alanlarında farklı yöntem ve tekniklerle kullanılmasına yönelik araştırmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

Bu araştırma, yaratıcı düşünme temalı çalışmaların bibliyometrik analizini sunarak bu konunun dil öğretimi üzerindeki etkilerini tartışmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda araştırma, aşağıdaki alt problem durumlarına yanıt arayarak bundan sonraki süreçte yapılabilecek çalışmalara dayanak olmayı amaçlamaktadır:

- Web of Science (WoS) veri tabanında “*creative thinking*” ve “*language teaching*” kavramlarını temel alan çalışmalar nelerdir? Yaratıcı düşünme, dil öğretimi temalı çalışmalar hangi ülke ve üniversitelerde yoğunlaşmaktadır?
- WoS'ta yer alan makalelerin yazar profilleri ve dağılımları nasıldır? İncelenen araştırmaların atıf ağları ve aralarındaki ilişkiler nasıl bir dağılım göstermiştir?
- Analiz edilen çalışmalarda yer alan anahtar kavramlar nelerdir? Taranan makalelerin yoğunlaştığı yıllar var mıdır? Son yıllarda bu alanda çalışma sayıları artmış mıdır?

Yöntem

Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürdeki çalışmaların şekilsel özelliklerini ve içeriksel örüntülerini inceleyen bir yöntemdir (Donohue, 2010). Bu çalışma, Web of Science veri tabanından elde edilen verilerin VosViewer yazılımı kullanılarak tematik olarak analiz edilmesiyle yürütülmüştür. VosViewer, bibliyometrik verilerin görselleştirilmesine ve analizine olanak tanıyan bir yazılımdır. Özellikle akademik yayınlar arasındaki ilişkileri, atıf ağlarını ve tematik kümelemeleri haritalama konusunda etkili bir araçtır. Program; verileri grafiksel olarak sunarak yazar, anahtar kelime ve kurum bazında bağlantıları görselleştirmeye imkân sağlar. Uluslararası indekslerden elde edilen verileri görselleştirerek hızlı ve doğru bir şekilde yorumlama olanağı sunar.

Araştırma üç aşamalı olarak sürdürülmüştür. Bu aşamalar Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1. Araştırma süreci

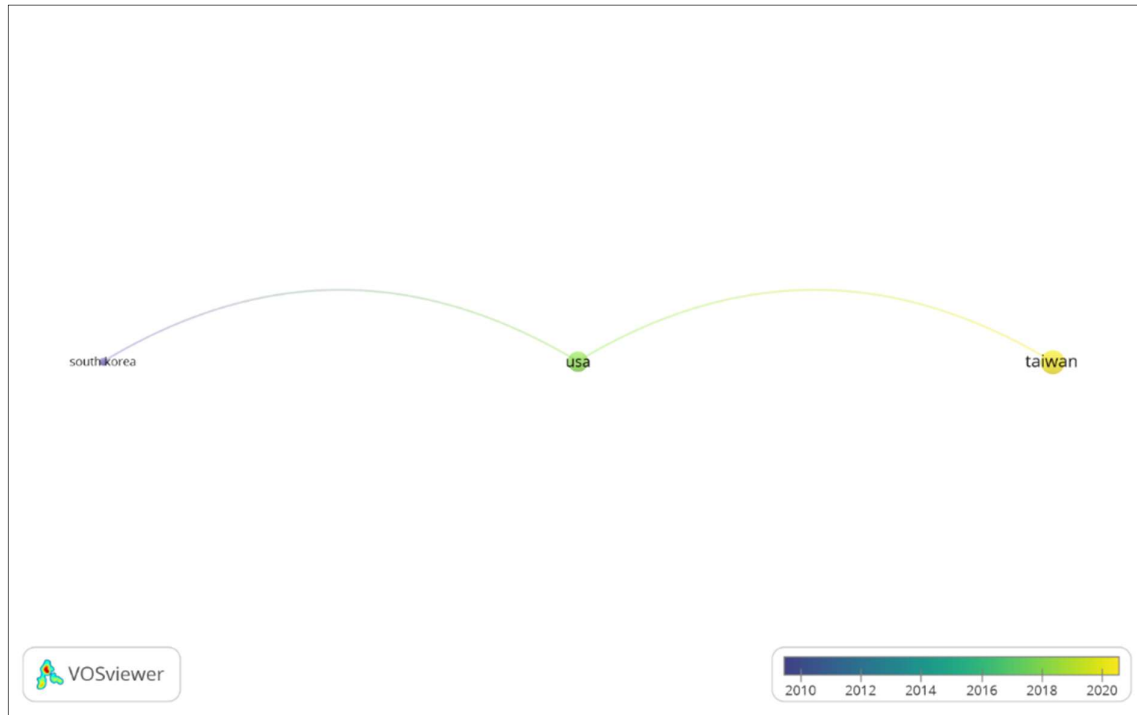
1. Aşama	Veri toplama süreci	“Creative Thinking” ve “Language Teaching” anahtar kelimeleri kullanılarak ilgili makaleler taranmış ve 2010-2024 yılları arasındaki yayınlar dâhil edilmiştir. Araştırmanın sınırlandırılması bağlamında, alan bazlı inceleme yapılabilmesi adına “learning, teaching, acquisition” kavramlarıyla daraltılması uygun görülmüştür.
2. Aşama	Veri analizi	VosViewer yardımıyla üniversiteler, yazarlar, ülkeler ve anahtar kelimeler arasındaki ilişkiler ağ haritası şeklinde sunulmuştur.
3. Aşama	Kodlama ve yorumlama	Veriler yorumlanmış, kategorize edilerek çıkarımlarda bulunulmuştur.

Araştırma Web of Science (WoS) veri tabanında yer alan 2010-2024 yılları arasındaki “*dil, dil öğretimi, yabancı dil öğretimi*” alanlarında yürütülen akademik çalışmalarla sınırlı tutulmuştur. Araştırma kapsamında etik kurallara riayet edilmiş, uluslararası yayınları esas alan tarama temelli bir araştırma yürütüldüğünden etik izni gerektiren bir durum oluşmamıştır.

Bulgular

Yaratıcı düşünme temasına odaklanan ve dil öğretimi alanıyla ilgili yapılan çalışmaların taranmasına ilişkin bulgular bu bölümde araştırma soruları esas alınarak ortaya konulmuştur. VosWiewer üzerinden elde edilen görseller, tematik analiz ile yorumlanmıştır.

Birinci alt problem durumuna ilişkin bulgular: “Web of Science veri tabanında “creative thinking” ve “language teaching” kavramlarını temel alan çalışmalar nelerdir?” sorusuna ilişkin tarama yapıldığında ilk olarak “creative thinking” kapsamında 1000 sayfaya yakın çalışma olduğu görülmüştür. Bu noktada araştırmanın sınırlandırılması gerektiği değerlendirilmiştir. Anahtar kavram olarak “language, teaching, acquisition” eklenmiştir. Böylelikle 2010-2024 yıllarını kapsayan 64 çalışma tespit edilmiştir. 2010–2015 yılları arasında nispeten az olan yayın sayısının, 2016’dan itibaren belirgin bir artış gösterdiği belirlenmiştir. “WoS’ta dizinlenen dil öğretimi alanındaki yaratıcı düşünme temalı çalışmalar hangi ülke ve üniversitelerde yoğunlaşmaktadır?” sorusuna dayalı olarak elde edilen bulgular Görsel 1’de verilmiştir.

Görsel 1. “Yaratıcı Düşünme” temalı dil öğretimi makalelerinin yoğunlaştığı ülkeler

Görsel 1 incelendiğinde “yaratıcı düşünme” temalı çalışmalarının üç ülkede yoğunlaştığı görülmektedir. Kuzey Kore’de daha önceki yıllarda bu çalışmalar yapılırken son yıllarda Tayvan’da daha fazla çalışma yapıldığı görülmektedir. Türkiye özelinde ise WoS’ta dikkate değer sayıda yayınlara karşılaşılmadığı görülmüştür.

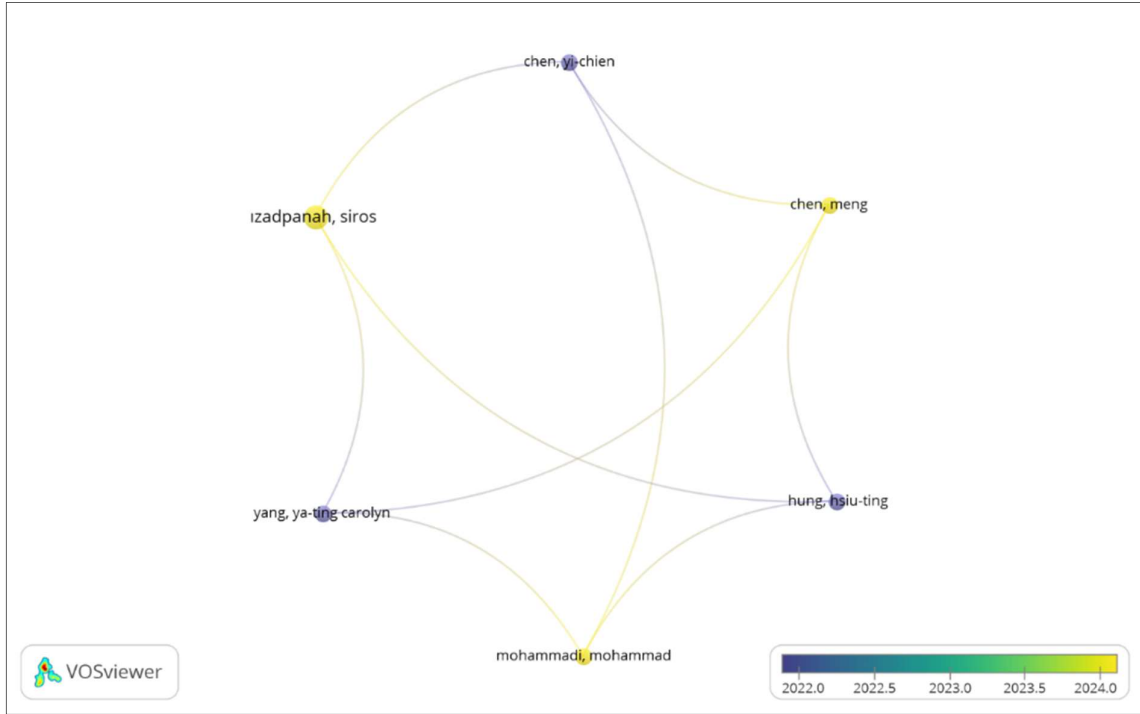
İkinci alt problem durumuna ilişkin bulgular: “WoS’ta yer alan makalelerin yazar profilleri ve dağılımları nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular, yazar etkileşim ağı çerçevesinde Görsel 2’de yer almaktadır.

Görsel 2. “Yaratıcı Düşünme” temalı dil öğretimi çalışmalarında yazar etkileşim ağı

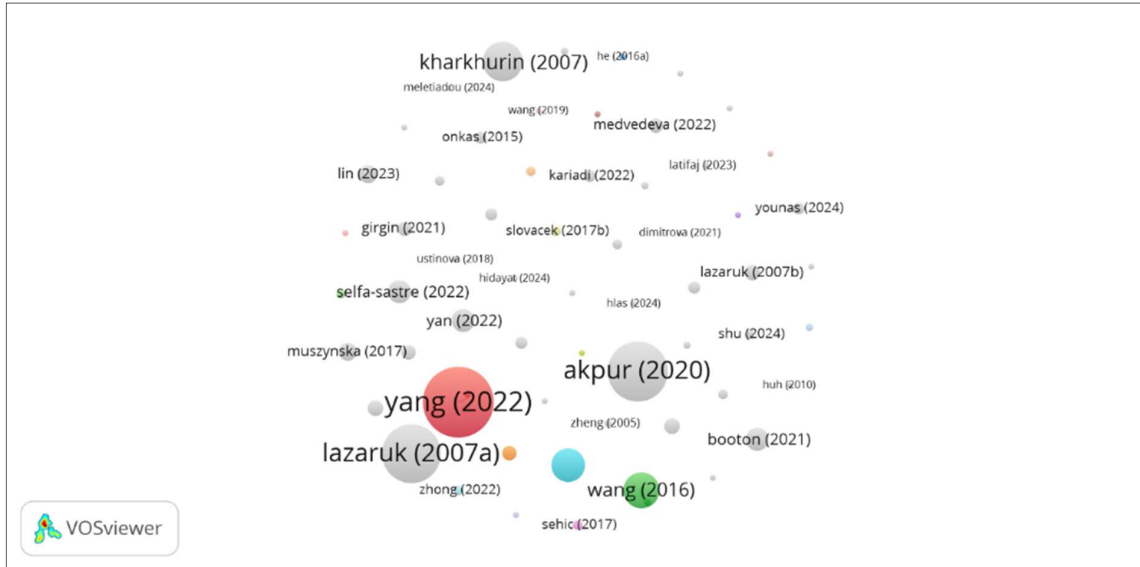
Görsel 2 incelendiğinde “*yaratıcı düşünme*” temalı dil öğretimi alanındaki çalışmalarda öne çıkan yazarlar University of Zagreb bünyesinde bir çalışma grubu oluşturan Lucija Stepanic, Anita Skrbın, Katarina Aladrovic Slovacek adlı akademisyenler ve aynı üniversitede öğretmenlik eğitimi alan Ljiljana Varjadic ve Zeljka Sinkovic adlı öğrencilerden oluşmuştur.

“İncelenen araştırmaların atıf ağları ve aralarındaki ilişkiler nasıl bir dağılım göstermiştir?” sorusuna ilişkin veriler ise Görsel 3’te yer almaktadır.

Görsel 3. “Yaratıcı Düşünme” temalı dil öğretimi çalışmalarında yazar atf ilişkileri

Görsel 3 incelendiğinde yazar atf ilişkilerinin altı araştırmacıya odaklandığı görülmektedir. Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalarda Siros Izadpanah (Islamic Azad University) adlı araştırmacı alanda en çok başvuru alan kişi olarak dikkat çekmektedir.

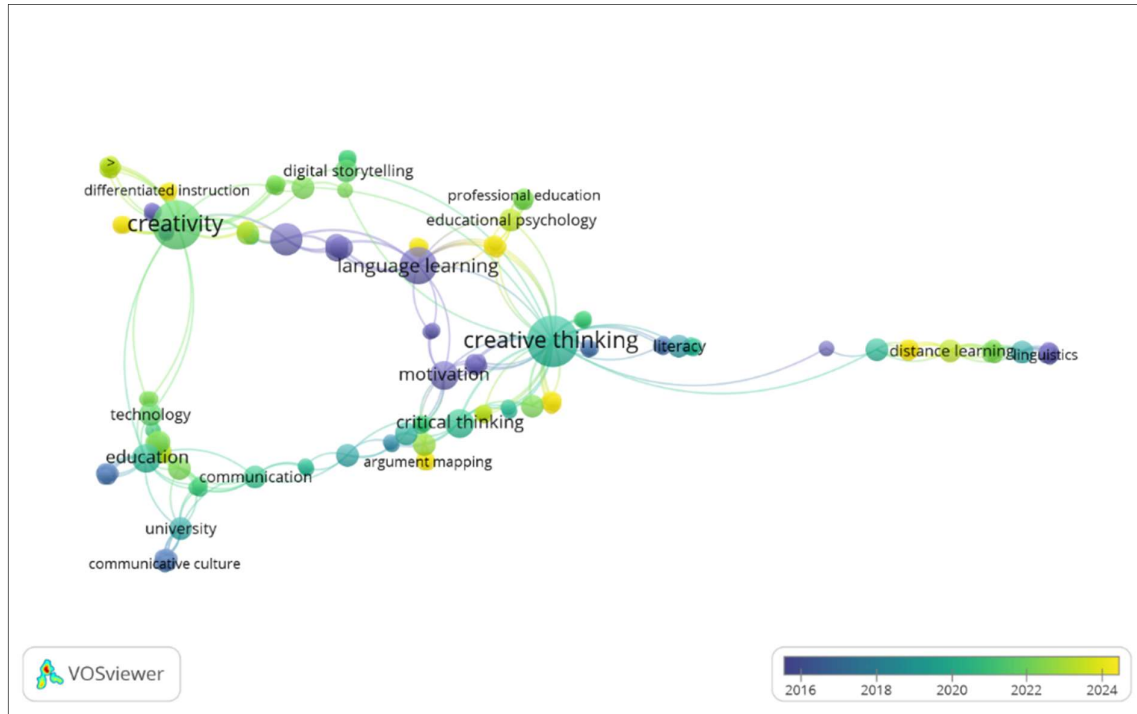
Görsel 4. “Yaratıcı Düşünme” temalı dil öğretimi çalışmalarında atf yoğunluğu

Görsel 4 incelendiğinde atf yoğunluğu bakımında çalışmalarına en çok başvuru alan kişilerin sırasıyla

Heng-Li Yang (National Cheng-Chi University), Uğur Akpur (Bahçeşehir Üniversitesi), Wally Lazaruk (Alberta Department of Education), Anatoliy V. Kharkhurin (HSE University) olduğu görülmektedir.

Bu araştırmacıların yaratıcı düşünme araştırmalarında en fazla kaynak gösterilen çalışmalarını incelenmiştir. Çalışmalarda ele alınan konular şöyle özetlenebilir: Yang vd. (2020) çalışmasında dijital öykü çalışmalarının öğrencilerin etkili bir şekilde İngilizce konuşan ve yaratıcı düşünen kişiler haline gelmelerini teşvik ettiğinin ortaya koymuştur. Akpur (2020) ise eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme ve yaratıcı düşünmenin birbirleriyle pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu ve bu değişkenlerin hepsinin akademik başarıyı pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadığını tespit etmiştir. Lazaruk (2007) gelişmiş meta-linguistik farkındalık ve daha fazla iletişimsel duyarlılıkla ilişkilendirdiği çalışmasında iki dilliliğin zihinsel esneklik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini belirlemiştir. Kharkhurin, yaratıcılık, yenilik, fayda, estetik ve özgünlük niteliklerini içeren dört kriterli bir yapı olarak tanımladığı araştırmasında yaratıcı çalışmanın bireyin iç benliğini ifade ettiğini; kişinin kendi değerlerini ve inançlarını dünyayla ilişkilendirdiğini belirtmiştir. Yang ve Cheng (2010) ise çalışmalarında yaratıcı gelişim sürecinde iraksak düşünme ve yakınsak düşünme olgularını ele almıştır.

Üçüncü alt problem durumuna ilişkin bulgular: “Analiz edilen çalışmalarda yer alan anahtar kavramlar nelerdir?” sorusuna ilişkin veriler “yaratıcı düşünme” temalı dil öğretimi çalışmalarında yer alan anahtar kelimeler üzerinden yürütülmüştür. WoS taraması neticesinde elde edilen veriler VosViewer ile görselleştirilerek Görsel 5’te verilmiştir:

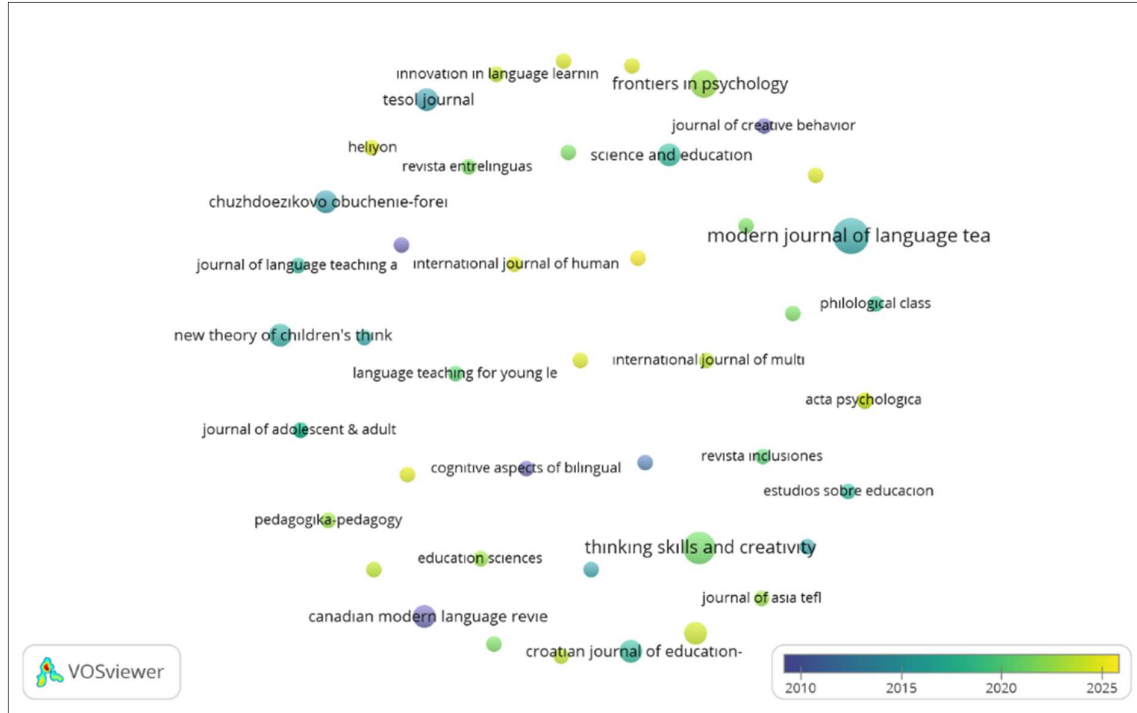

Görsel 5. “Yaratıcı Düşünme” temalı dil öğretimi makalelerinde anahtar kavramlar

Görsel 5 incelendiğinde “yaratıcı düşünme” temalı dil öğretimi çalışmalarında yoğunlaşan 18 kavram bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda en fazla yer verilen üç kavram sırasıyla “creative thinking, creativity, language learning” olurken son yıllarda buna dahil olan kavramların ise “distance

learning, argument mapping, differentiated instruction” olduğu görülmektedir.

“Taranan makalelerin yoğunlaştığı yıllar var mıdır? Son yıllarda bu alanda çalışma sayıları artmış mıdır?” sorusuna ilişkin yapılan tarama neticesinde “*creative thinking*” temalı araştırmaların çok fazla yapıldığı görülmüştür. Yapılan daraltma ile 2010-2024 yıllarını kapsayan 64 çalışma tespit edilmiştir. Bu yıllar arasındaki yoğunluk incelendiğinde ise 2010–2015 yılları arasında nispeten az olan yayın sayısının, 2016’dan itibaren belirgin bir artış gösterdiği görülmüştür.

Görsel 6. “Yaratıcı Düşünme” temalı dil öğretimi makalelerinin yayımlandığı dergiler

Görsel 6 yorumlandığında “yaratıcı düşünme” temalı dil öğretimi çalışmalarının yoğunlaştığı dergilerin ülke ve kurum bazında farklılık arz ettiği tespit edilmiştir. En fazla çalışmanın yer aldığı dergilerin ise sırasıyla “*Modern Journal of Language Tea, Thinking Skills and Creativity, Frontiers in Psychology ve Tesol Journal*” olduğu görülmektedir. WoS’ta dizinlenen çalışmalarda Türkiye merkezli bir dergide yayımlanan bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu durum eğitim bilimleri ve dil öğretimi alanında WoS’ta yer alan SSCI, SCIE, ESCI, AHCI indeksli dergilerin sayıca az olmasıyla bağlantılı olduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç ve tartışma

Eğitim-öğretim süreçlerinde gelişen teknoloji ve şartlara göre yaşanan değişim bireyde daha farklı bakış açılarını zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda eğitim-öğretim sadece temel edinimlerin değil bilişsel, üst düzey becerilerin de gelişimini gerektirmektedir. Çalışma kapsamında yapılan bibliyometrik tarama uluslararası literatürde bu alanda yapılan çalışmaların Türkiye’deki araştırma çevrelerine sunulmasını kolaylaştırmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalarda odak noktaların belirlenmesiyle yeni çalışmalara yön verilebilecektir. WoS gibi uluslararası literatürde saygınlığı olan bir veri tabanı üzerinden yürütülen

araştırma ile bu alandaki yapılan çalışmaların genel görünümü sunulmuştur.

Araştırma sonuçları yaratıcı düşünmenin eğitim-öğretim süreçlerinin birçoğunda olduğu gibi dil öğretiminde önemli bir araç olduğunu göstermiştir. Bu çalışma yaratıcı düşünme ve bibliyometrik analiz konusunda yapılan önceki çalışmaları destekler niteliktedir. Örneğin, Kim ve ark. (2015) yaratıcı düşünmenin çok disiplinli kullanımlarını vurgulamıştır. Bu araştırmanın dil öğretimi üzerine odaklanması, yaratıcı düşünmenin bu alandaki etkisini daha belirgin hale getirmektedir. Florida (2021) ve Amabile (2018) tarafından vurgulanan yaratıcı düşünme ile teknolojinin entegrasyonu konusu, dil öğretiminde yeni ufuklar açabilecek potansiyeller taşımaktadır. Wang ve Jia (2023) son yıllarda bibliyometrik analizlerin yoğunlaştığını ortaya koyarken Şahin vd. (2023) WoS veri tabanındaki 326 çalışmayı ele aldıkları çalışmalarında düşünme becerileri ve yaratıcılık temasının farklı eğitim seviyelerinde çeşitli öğretim süreçleri ve teknoloji destekli unsurlarla ilişkilendirildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Türkiye’de bibliyometrik analiz yapılan çalışmaların ise iktisat, gastronomi, maliye, hemşirelik gibi farklı alanlarda yoğunlaştığı görülmüştür. Eğitim bilimleri alanında son yıllarda bibliyometrik analiz çalışmaları artmakta, Türkçe ve dil öğretimi alanında ise yoğun bir çalışma yürütülmediği görülmektedir. Karagöz ve Ardic (2019) Ana Dili Eğitimi dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizini yapmış, Avcı ve Kurudayıoğlu (2022) ise Türkçede iki dillilik çalışmalarını bibliyometrik olarak analiz etmiştir. Taşkın ve Karagöz (2025) da WoS alt yapısını tarayarak dinleme ve okuma kaygısı ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizini yapmıştır. Öztürk ve Özkaya (2023) ise dil becerilerinin geliştirilmesinde oyunlaştırmanın kullanımını yine bibliyometrik olarak analiz etmiştir. Eğitim-öğretim sürecinde etkileşimli destek sağlayan EBA platformu üzerine yapılan bir çalışmada ise Aslan (2024) Türkçe eğitiminde dijital dönüşümü ele almıştır. Demirbaş (2025); iki dillilik ve Türkçe üzerine bibliyometrik bir analiz yaparak Almanya, Hollanda ve ABD başta olmak üzere yapılan çalışmaların odağını belirlemeye çalışmıştır.

Eğitim bilimleri olarak bakıldığında ise Demirkol ve Kutluca (2016) Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi içerisindeki makalelerin bibliyometrik analizini çıkarmıştır. Duman ve Taş (2024) eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının öz-yeterliğine ilişkin araştırmaları bibliyometrik analizle yorumlamıştır. Özbey ve Arıcı (2024) ise artırılmış gerçeklik teknolojisinin ilköğretim düzeyinde kullanımına ilişkin araştırmaları bibliyometrik olarak inceleyerek çalışmasını alan yazınına sunmuştur.

Genel çerçevede bibliyometrik analiz çalışmalarının; araştırmacıların odaklandığı konuları, ele aldıkları sorunları, iyileştirmeye açık alanları belirlemeye katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası literatürde yapılan çalışmaların tematik olarak araştırıldığı görülmektedir. Yaratıcı düşünme üzerinden yürütülen bu çalışmanın da hem Türkçe öğretimi hem de farklı disiplinlere çalışma konuları üzerinden katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçları ve elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkçe öğretiminde yaratıcı düşünme odaklı yaklaşımlar üzerine çalışmalar yapılabilir,
- Uluslararası literatür örneklerinden hareketle yaratıcı düşünme temelli saha uygulamaları geliştirilebilir,
- Bibliyometrik analiz yöntemi diğer öğretim alanlarına uygulanabilir,

- Yaratıcı düşünme konusunda disiplinler arası araştırmalar arttırılabilir,
- Şimdiye kadar yapılan çalışmaların odak noktalarından hareketle ihtiyaç analizi geliştirilerek ana dil edinimi, Türkçe öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi gibi alanlarda yeni uygulamalar geliştirilebilir,
- Yaratıcı düşünme temeline dayanan yaratıcı yazma, eleştirel okuma gibi alt alanlarda yeni araştırmalar hazırlanabilir,
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında üst düzey düşünme becerilerini ele alan çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Akbulut, G. (2004). Coğrafya öğretimi ve yaratıcı düşünce. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(28).
- Akpur, U. (2020). Critical, reflective, creative thinking and their reflections on academic achievement. *Thinking Skills and Creativity*, 37, 100683.
- Amabile, T. M. (2018). *Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity*. Harvard University Press.
- Arslan, S. (2024). Türkçe eğitiminde dijital dönüşüm: EBA üzerine bibliyometrik bir araştırma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö15), 568-591. DOI: <https://zenodo.org/record/13825171>
- Avcı, M. & Kurudayıoğlu, M. (2022). Türkçede iki dillilik çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(1), 252-265.
- Bahşi, N. & Gençer, G. (2024). Mert Arık'ın çocuk kitaplarının yaratıcılık bağlamında incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 7(1), 1-13.
- Baki, Y. (2023). Scamper tekniğinin yaratıcı yazma ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(4), 911-935.
- Beghetto, R. A. (2020). *Creativity in the Classroom*. Cambridge University Press.
- Ceran, O., Karaca, C. & Karataş, S. (2024). Scamper tekniğinin öğrencilerin yaratıcı hikâye yazma becerilerine etkisi: bir hikâyeyi yeniden yazma örneği. *International Journal of Language Academy*, 3(9), 386-400.
- Demir, A. (2024). Türkçe eğitiminde şiir ve yaratıcı düşünme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (Year: 13-Number: 79), 131-145.
- Demirbaş, B. (2025). İki dillilik ve türkçe: Vosviewer tabanlı bibliyometrik bir analiz. *Uluslararası Dil Edebiyat Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 26-44. <https://doi.org/10.37999/udekad.1576570>
- Demirkol, M. & Kutluca, T. (2016). Dicle üniversitesi Ziya Gökalp eğitim fakültesi dergisinin bibliyometrik analizi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 108-118.
- Donohue, J. C. (2010). Bibliometric Analysis in Education. *Journal of Educational Research*.
- Duman, S. N., & Taş, İ. D. (2024). Öğretmen Adayları Öz-Yeterliği Araştırmalarına İlişkin Bibliyometrik Analiz Çalışması. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 242-268.
- Florida, R. (2021). *The Rise of the Creative Class*. Basic Books.
- Gündüzalp, C. (2021). Web 2.0 araçları ile zenginleştirilmiş çevrimiçi öğrenmenin öğrencilerin üst bilişsel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(3), 1158-1177.
- Hızır, B. (2014). *İlköğretimde yaratıcı okumanın yaratıcı düşünme becerisine etkisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lazaruk, W. (2007). Linguistic, academic, and cognitive benefits of French immersion. *Canadian Modern Language Review*, 63(5), 605-627.
- Kara, Z. (2020). Yaratıcı Düşünmenin Eğitimdeki Rolü. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 45(2), 123-135.
- Karagöz, B. & Ardıç, İ. K. (2019). Ana Dili Eğitimi Dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 419-435.
- Karataş, S. & Özcan, S. (2010). Yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve proje geliştirmelerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 225-243.
- Kharkhurin, A. V. (2014). Creativity.4in1: Four-Criterion Construct of Creativity. *Creativity Research Journal*, 26(3), 338-352. <https://doi.org/10.1080/10400419.2014.929424>

- Kim, K. H., Cramond, B. & Bandalos, D. (2015). The Latent Structure and Measurement Invariance of Scores on the Torrance Tests of Creative Thinking. *Thinking Skills and Creativity*, 17, 5-17.
- Korkmaz, H. (2002). *Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenmenin yaratıcı düşünme, problem çözme ve akademik risk alma düzeylerine etkisi*. Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbey, D., & Arıcı, F. (2024). Artırılmış gerçeklik teknolojisinin ilkököl düzeyinde kullanımına ilişkin araştırmaların incelenmesi. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 29-46.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığı etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Öztürk, I. & Özkaya, P. G. (2023). Dil becerilerinin gelişiminde oyunlaştırmanın kullanımı: Bir bibliyometrik analiz çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 93-120. DOI: 10.29000/rumelide.1369067.
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Runco, M. A. & Jaeger, G. J. (2012). The Standard Definition of Creativity. *Creativity Research Journal*, 24(1), 92-96.
- Sarıkaya, B., Yayan, E., & Yamaç, A. E. (2023). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin üst düzey düşünme becerileri bağlamında incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 8(1), 133-158.
- Sönmez, B. (2016). *Düşünme eğitimi dersinin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. Basılmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sternberg, R. J. & Lubart, T. I. (1999). The Concept of Creativity: Prospects and Paradigms. *Handbook of Creativity*, 3-15.
- Şahin, A., Dikmen, S. & Karakaya, Y. E. (2023). Bibliometric mapping of research on thinking skills and creativity in education. *International Journal of Research in Education and Science*, 9(2), 365-388.
- Taşkın, M. & Karagöz, B. (2025). Web of Science (WoS) veri tabanında yer alan dinleme ve okuma kaygısı ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (44), 279-303. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14743690>
- Teymur, E. (2024). Yaratıcı düşünme ve Türkçe eğitimi. *International Journal of Language Academy*, 11(46), 142-164.
- Tok, E. & Sevinç, M. (2012). Düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(164).
- Wang, D. & Jia, Q. (2023). Twenty years of research development on teachers' critical thinking: Current status and future implications-A bibliometric analysis of research articles collected in WoS. *Thinking Skills and Creativity*, 48, 101252.
- Yang, H. L. & Cheng, H. H. (2010). Creativity of student information system projects: From the perspective of network embeddedness. *Computers & Education*, 54(1), 209-221.
- Yang, Y. T. C., Chen, Y. C., & Hung, H. T. (2020). Digital storytelling as an interdisciplinary project to improve students' English speaking and creative thinking. *Computer Assisted Language Learning*, 35(4), 840-862. <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1750431>
- Yaman, S. & Yalçın, N. (2005). Fen bilgisi öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisine etkisi. *İlköğretim Online*, 4(1), 42-52.
- Yaşar, M. C. & Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 3(2), 201-209.
- Yenilmez, K. & Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Manas üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 9(18), 95-105.